

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ  
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ  
СІКОРСЬКОГО»

ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ  
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ

**РОНІН АРСЕН МИХАЙЛОВИЧ**

УДК 339.9 (477+510)

**РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКО-КИТАЙСЬКОГО  
СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА**

8.03050301 – "МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА"

**АВТОРЕФЕРАТ**

дипломної роботи на здобуття освітнього ступеня магістр

**Науковий керівник:**

кандидат економічних наук, доцент

Черненко Наталя Олександрівна

Київ – 2017

## РОБОТИ

**Актуальність теми дослідження.** У вітчизняній

економічній літературі поняття «стратегічне партнерство» активно використовується у зовнішньоекономічній, політичній та цивілізаційній площинах, що загалом відповідає міжнародному дискурсу. Однак більшість іноземних дослідників виокремлюють взаємодію на корпоративному рівні, але за активної участі національних держав (економічна дипломатія). Увагу науковців привертають різноманітні аспекти взаємної підтримки, формування інтеграційних утворень, реалізації спільних економічних проєктів, проте фрагментарно висвітлена співпраця країн з невисоким рівнем доходу, що загалом визначаються як світова «периферія». Зокрема, під таку класифікацію підпадають українсько-китайські відносини, попри очевидні відмінності щодо розміру країн та їхнього глобального впливу. Для України напрямок взаємин з КНР має пріоритетний характер, що зумовлено швидким економічним розвитком країни, яка вже сьогодні стала основним гравцем в Азійсько-Тихоокеанському регіоні (АТР) і є другою після США економікою світу. Крім того, КНР володіє надлишком капіталу і відзначається політичним впливом на світову господарську систему, що за сучасних умов набуває особливої актуальності.

**Огляд літератури.** Важливі теоретичні та практичні аспекти формування відносин стратегічного партнерства покладені в основу досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема українських учених В. Андрійчука, О. Білоруса, М. Білоусова, В.

Борщевського, В. Вергуна, О. Гончаренка. Проте, попри беззаперечні досягнення вітчизняних та зарубіжних науковців, недостатньо вивченими залишаються концептуальні засади і критеріальні підходи до визначення поняття «стратегічне партнерство» та на їх основі аналіз українсько-китайських відносин. Для цього необхідно розробити методичний підхід до оцінювання стану українсько-китайського співробітництва на базі стандартної «гравітаційної моделі», який би відображав стан інвестиційно-тогівельних відносин, механізм удосконалення нормативно-правового законодавства, програмних заходів стимулювання залучення іноземного інвестора та спрогнозувати вектор двосторонньої співпраці. Все це зумовило вибір теми магістерської дипломної роботи, визначило її мету й основні дослідницькі завдання.

**Метою дипломної роботи** є теоретичне обґрунтування, вироблення науково-методичних засад і практичних пропозицій, спрямованих на посилення потенціалу українсько-китайської економічної співпраці за умов глобалізаційних процесів.

Виходячи з мети дослідження, в роботі поставлені такі **завдання**:

- розкрити суть та теоретичну значимість поняття «стратегічне партнерство»;
- проаналізувати українсько-китайські відносини за критеріальними підходами стратегічного партнерства та дослідити роль КНР у зовнішній політиці України;

- удосконалити методичний підхід щодо визначення існуючого рівня двостороннього співробітництва на базі стандартної «гравітаційної моделі»;

- обчислити індекси комплементарності, товарної специфікації експорту та імпорту українсько-китайських торговельних відносин;

- виявити сфери, найбільш привабливі для залучення китайського капіталу;

- дослідити та структурувати перешкоди, що постають на шляху до розвитку продуктивних двосторонніх відносин та напрямки їх покращення;

- спрогнозувати тенденції розвитку двосторонніх відносин для стимулювання подальшої економічної співпраці.

**Об'єктом дослідження** є організація процесу підвищення ефективності українсько-китайських економічних зв'язків.

**Предметом дослідження** є існуюча система економічних відносин, які виникають між Україною та КНР з позиції стратегічного партнерства.

**Методи дослідження.** Теоретико-методологічною основою дисертаційної роботи є фундаментальні положення економічної науки. Для вирішення поставлених завдань використовувались різноманітні методи дослідження, зокрема, системний аналіз (для теоретико-методологічного обґрунтування критеріальних підходів до виміру стратегічного партнерства); графічний аналіз (для оцінки динаміки макроекономічних показників українсько-китайських

торговельних відносин); статистичний аналіз (для обчислення індексів компліментарності); матричний аналіз (для виокремлення ролі КНР у зовнішній політиці України); ретроспективний аналіз (для прогнозування динаміки двосторонніх економічних відносин).

***Наукова новизна одержаних результатів*** полягає у дослідженні та подальшому розвитку теоретичних засад щодо розвитку українсько-китайського стратегічного партнерства. Положення магістерської роботи, що визначають її наукову новизну і виносяться на захист, полягають у наступному:

*удосконалено:*

- методичний підхід до оцінювання стану українсько-китайського співробітництва на базі стандартної «гравітаційної моделі» шляхом додавання фіктивних змінних, які відображатимуть вплив регіональних аспектів на рівень і напрямки торгових потоків та рівень компліментарності основних товарних груп двосторонньої торгівлі, що дозволить врахувати відмінності та «взаємодоповненість» структури економік, запропонувати певні заходи щодо поліпшення економічних відносин й поглиблення співробітництва в науково-технічній сфері.

*отримали подальший розвиток:*

- визначення поняття «стратегічне партнерство» та на основі опрацьованих літературних джерел згруповано принципи побудови відносин стратегічного партнерства, враховуючи існуючі індекси компліментарності країн–стратегічних партнерів України та КНР,

є можливість визначити пріоритетні вектори зовнішньої інтеграції країн; механізм удосконалення економічної ефективності зовнішньоторговельних операцій на підставі ретроспективного аналізу товарного експорту та імпорту з КНР, що дасть змогу більш точно визначити потребу в ресурсному забезпеченні обох країн;

-механізм удосконалення нормативно-правового законодавства, програмних заходів стимулювання залучення іноземного інвестора на внутрішній ринок, механізмів впровадження досконалої інфраструктурної забезпеченості регіонів України, що покликане привернути увагу китайського інвестора до прогресивних і депресивних обласних центрів з метою їх модернізації на довгострокову перспективу.

**Практичне значення одержаних результатів:** отримані результати мають практичну цінність з огляду на можливість їх використання у державних програмах удосконалення розвитку двосторонніх українсько-китайських зв'язків. Пропозиції автора можуть використовуватись при розробці програм комплексного розвитку регіонів, заходів стимулювання інвестиційної діяльності у сфері послуг, новітніх рекомендацій щодо співпраці з іноземними партнерами, у аналітичній діяльності торгово-промислових палат, управлінь обласних державних адміністрацій, науково-дослідних інститутів. Основні положення магістерської роботи обговорювались, а також були опубліковані в збірнику наукових праць «Науковий вісник ДГМА» у Донбаський державний

машинобудівній академії «Щодо питання українсько-китайських науково-технічних відносин у сучасному світі» (м. Краматорськ, 2016 р.).

**Структура роботи** складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний текст роботи становить 118 сторінок і включає 15 рисунка та 5 таблиць. Список використаних джерел містить 156 найменування на 6 сторінках. Робота має 2 додатка на 18 сторінках.

## ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми, її актуальність, наукову новизну отриманих результатів та їх практичне значення, сформульовано об'єкт, предмет і методи дослідження, зазначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами, визначено мету та основні завдання дисертації.

Перший розділ **«Теоретико - методичні основи організації стратегічного партнерства»** містить інформацію про сутність поняття «стратегічне партнерство» у контексті взаємодії на глобальному та корпоративному рівнях, сфери прояву та критеріальні підходи до його виміру; досвід країн у розбудові стратегічного партнерства; теоретичні засади виміру комплементарності структури двосторонніх економічних відносин як вагомого чинника формування стратегії співпраці.

автором як форма відносин між суб'єктами зовнішніх зв'язків, що розглядається через призму національного інтересу та безпеки країн. В основі цього поняття має бути комплементарність економік країн-партнерів та отримання взаємної вигоди на довгострокову перспективу. Принципи стратегічного партнерства повинні базуватися на обоюдному зацікавленості партнерів у співпраці; готовності підтримати один одного на міжнародній арені та йти на компроміси задля досягнення спільної мети; довгостроковому характері відносин, що закріплені документально.

Аналіз вітчизняних і зарубіжних літературних джерел дав змогу виокремити сфери прояву відносин стратегічного партнерства – економічну, енергетичну, політичну, військово-технічну та культурно-гуманітарну (рис. 1) і визначити основні фактори впливу на стратегічне партнерство (геоекономічні, соціокультурні, геополітичні). За сучасних умов розвитку глобалізаційних процесів найбільш вагомим є економічна сфера співпраці, виміром якої може бути комплементарність структури двосторонніх зв'язків, що обчислюється за допомогою індексу комплементарності торгівлі, який автор пропонує імплементувати у гравітаційну модель як стимулятивний чинник зростання експорту та імпорту.

Важливим проявом стратегічного партнерства є наявність геостратегічних цілей, що передбачає мету країн вступити до



спільних інтеграційних утворень або підтримувати торговельні відносини зі стратегічно важливими партнерами, інтереси яких можуть стосуватися, насамперед, отримання геополітичної вигоди від співпраці, а також потенційно необмежений внутрішній ринок для певних видів продукції і робіт, у тому числі усунення протекціоністських та дискримінаційних бар'єрів на цьому ринку.

У сучасній практиці застосовуються декілька критеріальних підходів до визначення поняття «стратегічне партнерство», зокрема відповідно до твердження С. Савельєва, В. Мельника та С. Чеботара – це:

1) розвиток двосторонніх відносин не в одній, а відразу в кількох сферах (економічній, військовій, політичній), а також широке співробітництво в їх межах. На думку авторів, в економічній сфері стратегічне партнерство передбачає поглиблену співпрацю в галузі інвестування, торгівлі, фінансово-кредитних відносин, розбудови інституційного середовища, стандартів економічної політики, науково-технічної діяльності, розвитку людського капіталу тощо;

2) геополітична взаємозалежність, що іноді може базуватися на географічній та культурно-історичній близькості двох держав або необхідності досягнення спільних цілей надзвичайної ваги, які не ставлять перед собою чи не в змозі досягти інші держави;

3) «ексклюзивність» партнерських взаємовідносин. Стратегічних партнерів не може бути багато, інакше виникають

сумніви щодо наявності у держави зовнішньополітичної стратегії;

чіткої

4) стабільність стратегічних цілей співробітництва на засадах партнерства, незалежно від зміни керівництва в обох державах.

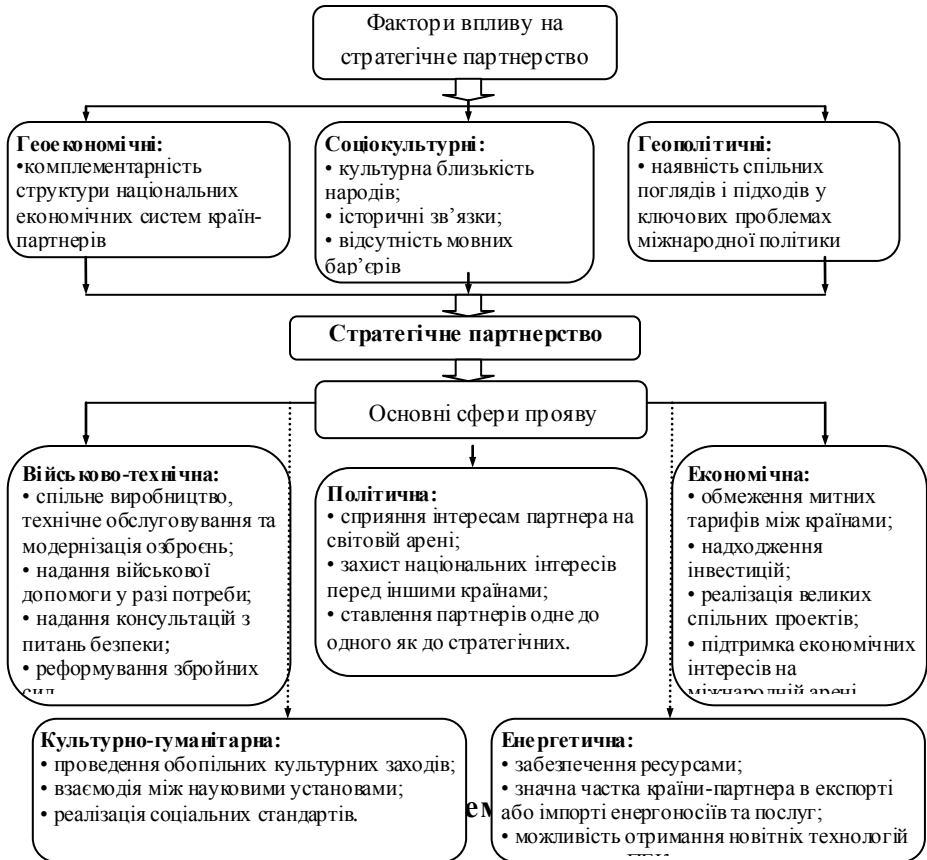
Свій внесок у наукове обґрунтування та використання критеріальних підходів до визначення стратегічного партнерства зробили дослідники Національного інституту стратегічних досліджень у м. Львові. Дана класифікація найбільш влучно відображає відносини стратегічного партнерства.

А саме:

- 1) наявність спільних геостратегічних інтересів та цілей;
- 2) наявність і гострота суперечностей у відносинах;
- 3) історичний досвід досягнення компромісів у розв'язанні суперечностей;
- 4) компліментарність і не антагоністичність структури національних економічних систем країн-партнерів;
- 5) єдність цивілізаційних чинників стратегічного партнерства.

На основі теоретичного аналізу концептуальних основ стратегічного партнерства доведено, обов'язковість документа, який повинен засвідчувати відносини стратегічного партнерства та визначати обов'язки сторін на шляху досягнення поставлених цілей. В Україні документальним підтвердженням статусу

стратегічного партнера є підписання декларації про встановлення і розвиток відносин стратегічного партнерства.



Відносини між США і Канадою, Японією, Великобританією; Росією і КНР як найбільш надійними союзниками у військових, політичних, економічних і культурних зв'язках, беззаперечно, належать до категорії «стратегічного партнерства» з обопільною зацікавленістю підтримати національні

інтереси партнера на міжнародній арені. Водночас успішними регіональними угрупуваннями є НАФТА, МЕРКОСУР і АСЕАН. Отже, стратегічне партнерство може проявлятися не лише у співпраці між країнами, а й у площині взаємодії між інтеграційними утвореннями, метою створення яких є недискримінація торгівлі усіх їх членів, що за умов кризових явищ є важливим аспектом розвитку торговельних відносин.

Тому для аналізу двосторонніх відносин між двома країнами буде використовуватись формула для визначення індексу компліментарності. Даний індекс показує наскільки структура імпорту торговельного партнера відповідає структурі експорту відповідної країни, таким чином, забезпечуючи наявність корисної інформації щодо її торговельних перспектив. Індекс компліментарності торгівлі обчислюється за формулою:

$$TCI_j = 100 - \sum \frac{m_{ik} - x_{ij}}{2},$$

де  $TCI_j$  – індекс компліментарності торгівлі;

$x_{ij}$  – частка експорту  $i$ -го товару країни  $j$ ;

$m_{ik}$  – частка товару  $i$  в загальному імпорті країни  $k$ .

Зростання показника свідчить про вище співвідношення експорту в одній країні до імпорту іншої. Якщо країна показує високий індекс компліментарності для експорту, це означає, що вона бере участь в розподілі продукції як експортер компонентів.

Навпаки, коли індекс компліментарності торгівлі для імпорту більший, це показує, що ця країна є учасником розподілу виробничих процесів як імпортер компонентів

У другому розділі **«Дослідження стану стратегічного партнерства між Україною та КНР на сучасному етапі розвитку»** проаналізовано українсько-китайські відносини за критеріальними підходами до виміру стратегічного партнерства, і рівень використання китайських інвестиційних ресурсів областями України.

На підставі аналізу українсько-китайських відносин за критеріальними підходами до виміру стратегічного партнерства доведено, що чинниками, які активізують двосторонню економічну співпрацю, є відсутність істотних суперечок у історичному та політичному аспектах, готовність до взаємної підтримки інтересів партнерів на міжнародній арені, рівноправність відносин. Критеріями невідповідності можна вважати значну відстань між країнами, що вимагає додаткових транспортних витрат; мовні та культурні бар'єри, незнання законодавства у провадженні ЗЕД; нелегальну міграцію і ввезення на територію України китайських товарів за «тіньовими» схемами.

**Україна для КНР – це:**

- «міст» у місткий платоспроможний європейський ринок;
- ринок збуту дешевих товарів;
- партнер по поставках товарів металургійного комплексу, хімічної промисловості, продукції агропромислового комплексу та ін.;
- партнер у якості навчання та стажування кадрів;
- «вікно» до високотехнологічної і капіталонадлишкової економіки Європейського Союзу;
- великий ринок із значним купівельним потенціалом та споживчими потребами;
- територія для створення технопарків і зон розвитку високих технологій;
- транзитний ланцюг між Західною Європою та АТР.

**Китай для України – це:**

- партнер по залученню інвестицій;
- надійний партнер по підтримці національних інтересів України на міжнародній арені (вступ в СОТ, миротворчі операції ООН та ін.);
- передовий партнер по поставці новітнього обладнання та технологій, що можуть підвищити конкурентоспроможність української продукції;
- партнер у розвитку підприємницьких та інвестиційних проектів у нафтогазовій і вугільній промисловості, цивільному будівництві, виробництві продуктів широкого вжитку, агропромислового комплексу, технологіях відновлюваної енергії, фінансово-банківському секторі та ін.
- партнер по оптимізації структури експорту і підвищення якості продукції.

Рис. 2. Спільність інтересів та цілей між Україною та КНР

Так за останні 5 років товарооборот між двома країнами від позначки у 10 млн.дол. США у 2010 році знизився до 7,3 млн. дол. США у 2015 році (Рис.3).

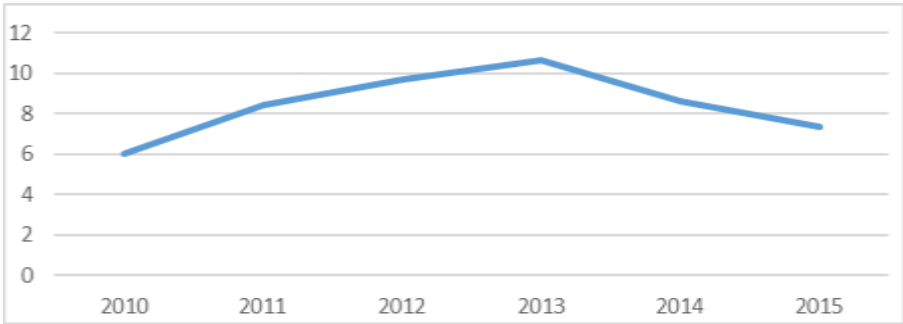


Рис. 3 Значення зовнішньоторговельного обороту товарами між Україною та КНР за період 2010-2015 рр. (млн дол. США)

Економічні системи двох країн комплементарні на рівні 44,53 % у 2015 році (Рис.4), що супроводжується науково-технічною, економічною, інвестиційною, гуманітарною та іншою співпрацею.

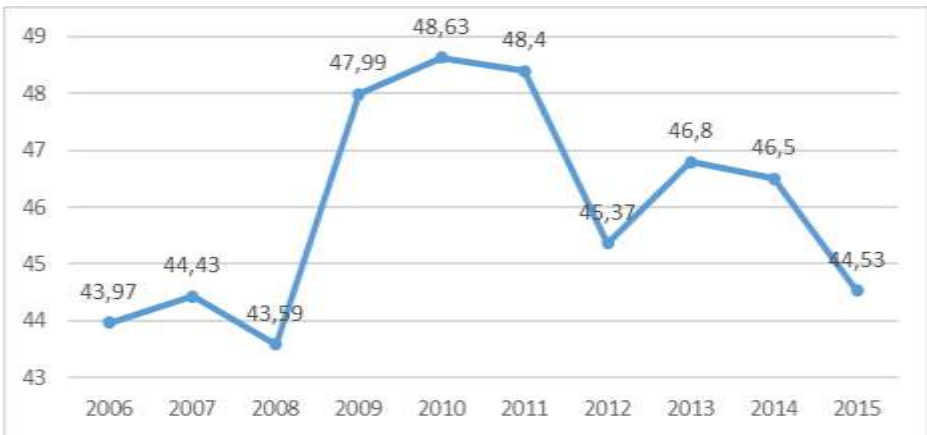


Рис. 4 Рівноважне значення індексу компліментарності поосновних товарних групах між Україною та КНР у період з 2006 по 2015 рр.

Найбільш взаємодоповнювальними (комплементарними) товарами у структурі двосторонніх економічних відносин залишаються зернові культури, руди, шлаки та зола; чорні метали; жири та олії тваринного, рослинного походження, динаміка вітчизняного експорту яких протягом останніх років дещо погіршилася, що пов'язано із нарощенням власних виробничих можливостей країни-партнера, зниженням рівня ВВП економіки України через військові дії, економічної та політичної кризи.

Аналіз структури товарообігу між Україною та КНР свідчить, що основними товарами, які постачались на китайський ринок у 2015 р. були: зернові культури (30%), жири та олії тваринного або рослинного походження (18%), руди, шлаки та зола (43%), динаміка яких протягом останніх років залишається мінливою (рис. 5). На торгівлю товарами припадає близько 98 % від загального обсягу двостороннього товарообігу.



Рис. 5 Динаміка експорту основних товарних груп до КНР, у період 2010-2015 рр., % до загальної кількості експорту до КНР.



Таким чином, український експорт до КНР характеризується вузькою номенклатурою товарів, у якій переважають здебільшого сировина, харчові продукти, зернові культури. Незначна кількість експорту чорних металів безпосередньо пов'язано із нарощенням власних виробничих потужностей у КНР та зменшенням конкурентоспроможності основної статті українського експорту, через значну собівартість її виготовлення.

У структурі імпорту з КНР у 2015 році переважали товарні групи кінцевого виробництва – це: електричні машини та устаткування (23%); котли, машини, апарати і механічні пристрої (16%); полімерні матеріали, пластмаси (6 %), взуття (4 %); вироби з чорних металів (3 %) (рис. 6). Також спостерігається розширення асортименту за рахунок побутових електротоварів, комп'ютерів, оргтехніки.



Рис. 6 Динаміка імпорту основних товарних груп з КНР, % від загальної кількості імпорту з КНР, у період 2010-2015 рр.

Період 2013-2014рр характеризуються спадом імпорту практично в кожній товарній групі, цьому сприяла як девальвація гривні, так і погіршення умов ввозу товарів: складна процедура доступу до позикових фінансових ресурсів, зменшення внутрішнього споживання.

Поглиблення та розширення потребує кредитно-інвестиційна сфера двосторонніх відносин. Капіталовкладення з КНР у 2015 році становлять лише 21 млн. дол. США, що надто мало, враховуючи потенційні можливості країни-партнера. Серед сфер, які приваблюють китайських бізнесменів, можна виділити промисловість, авіа- та ракетобудування, торгівлю та посередництво у ній.

Вважається, що для стабільного економічного зростання країни річний приріст інвестицій повинен становити 19-25 % від ВВП, а в період реформування економіки – 25-30 %. Інвестиційна забезпеченість України протягом останніх років далеко не відповідає загальноприйнятим нормам і загальна картина кількості іноземних інвестицій в Україну радше нагадує діаграму важко хворого пацієнта (рис. 7).

За роки незалежності України в її економіку залучено понад 50 млрд дол. США прямих іноземних інвестицій, хоча за підрахунками Міністерства економіки України загальна потреба в інвестиціях для структурної перебудови економіки становить від 140 до 200 млрд дол. США.

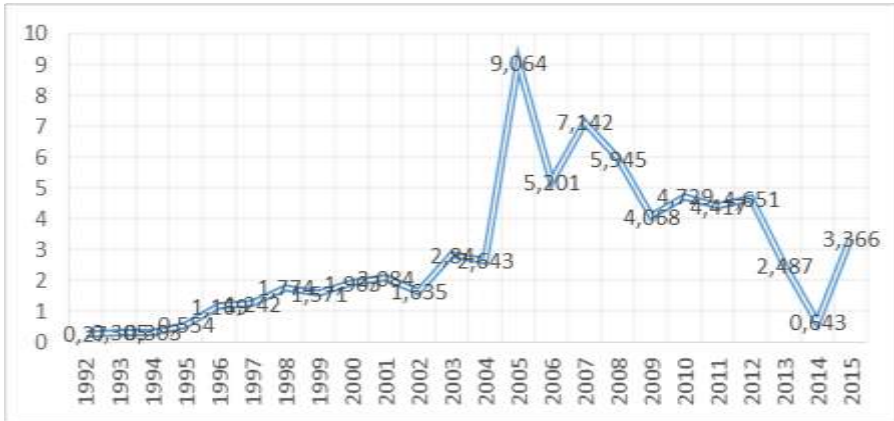


Рис. 7. Інвестиційне забезпечення України (відношення обсягу ПІ до ВВП), в період 1992-2015 рр., у %.

Як показує аналіз мікререгіональної співпраці, китайські бізнесмени встановлюють відносини у тих областях чи містах, де сконцентровані виробники кольорових, чорних металів і металопрокату (Донецька, Дніпропетровська, Запорізька, Луганська області), провідні машинобудівні центри (Харків, Запоріжжя, Одеса, Київ, Луганськ, Рівне), центри хімічної промисловості (Суми, Горлівка, Одеса, Дніпродзержинськ, Черкаси, Рівне, Сєверодонецьк, Чернівці). Також їх цікавить сфера авіабудівництва в Україні, зокрема допомога в модернізації та супроводі літаків сімейства Ан, адже Україна – одна із дев'яти держав світу, спроможних самостійно проектувати і будувати літаки, що не могло не привернути увагу країни, яка, за прогнозами експертів при успішному залученні інвестицій, стане провідною економікою світу, випередивши світового лідера – США.

У третьому розділі «**Вектори продуктивного розвитку українсько-китайських відносин з позиції стратегічного партнерства**» висвітлено основні напрями удосконалення двосторонніх відносин у контексті розвитку стратегічного партнерства, виділені перешкоди на шляху до співпраці двох країн та способи їх подолання, запропоновано механізм для визначення існуючого стану залучення китайських інвестицій в економіку за областями України, здійснено прогностичну оцінку структури та обсягів українсько-китайської торговельної співпраці.

Доведено, що українсько-китайська торговельна та інвестиційна співпраця, за умови налагодження ефективної системи управління зовнішньоекономічною діяльністю та раціонального використання усіх її можливостей, має значні перспективи для розвитку. Найближчим часом за умови збереження існуючих перелічених проблем слід очікувати зменшення обсягів зовнішньої торгівлі між країнами, що зумовлено як зниженням рівня економіки України, а отже й доходів громадян, так і збільшення кількості власного нового виробництва в КНР. На даний час, крім сировинної продукції, на китайському ринку користується попитом товари металургійної, авіаційної промисловості та ін. І завдяки своєму географічному розташуванню, Україна може бути корисною для КНР, як надавач транспортних послуг, що обумовлено зростаючим інтересом з боку КНР до відновлення «Великого шовкового шляху».

Серед проблем, які гальмують розвиток відносин варто виокремити недосконалість законів та відсутність орієнтування їх на залучення іноземного інвестору; кон'юнктурні зміни китайського ринку; значну відстань, мовні та культурні бар'єри; домінування посередників у зовнішній торгівлі; відсутність якісної інформації про можливості та потреби партнерів; часті звинувачення у демпінгуванні цін з боку китайського уряду; надзвичайну прискіпливість китайських бізнесменів до обставин переговорного процесу; низький рівень взаємних візитів та ін.

Щоб поліпшити ситуацію, уряд України повинен вдаватися до рішучих дій, спрямованих на забезпечення ефективного нормативно-правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності; створення інвестиційного клімату, сприятливого для залучення прямих іноземних інвестицій у високотехнологічні галузі та інфраструктурні об'єкти; поглибленого застосування елементів міжнародного маркетингу, що створює можливості для просування вітчизняних товарів на китайський ринок; забезпечення інформаційної та фінансової підтримки вітчизняних експортерів, а також підвищення конкурентоспроможності українських товарів і послуг на міжнародних ринках. Закріплення статусу стратегічного партнерства між Україною та КНР дасть змогу не лише підвищити рівень двосторонньої інвестиційної співпраці, а й сприятиме зміцненню інституційного, науково-технологічного, торговельно-економічного та іншого потенціалу.

Важливим аспектом залучення китайського капіталу на внутрішній ринок є активна участь держави як основного регулятора інвестиційних процесів. Автором запропоновані заходи, що стимулюватимуть залучення китайських інвестицій у вітчизняні сфери та галузі (рис. 9).



Рис. 9. Комплекс стимулятивних заходів для китайських інвесторів при прямому іноземному інвестуванні в українську економіку

Для моніторингу існуючого стану залучення імпорту послуг за областями України, автором запропоновано використовувати вдосконалену формулу «гравітаційної моделі»:

$$ID_{12} = \varphi \cdot \frac{GDP_1 \times GDP_2}{r^2} \cdot K,$$

де,  $ID_{12}$  – глибина інтеграції;  $\varphi$  –рівень компліментарності;  $K$  –змінна, яка характеризує інтенсивність конкретної області України по залученню імпорту послуг;  $GDP_1$  та  $GDP_2$  – валовий внутрішній продукт, млрд. ум.од.;  $r$  – відстань між країнами, км.

Маючи значення ВВП обох країн за період 2007-2015 рр, рівень компліментарності та кількість імпорту за областями України за даний період часу отримуємо значення глибини інтеграції між КНР та кожною областю України за період 2007-2015 рр.

Динаміка показника глибини інтеграції між КНР та найбільшими областями-імпортерами послуг України за вказаний період часу представлена на рис. 8 з одночасним будуванням лінії тренду за максимальним показником глибини інтеграції що представлено м. Київ, адже інші області України мають дуже

низький рівень співпраці.

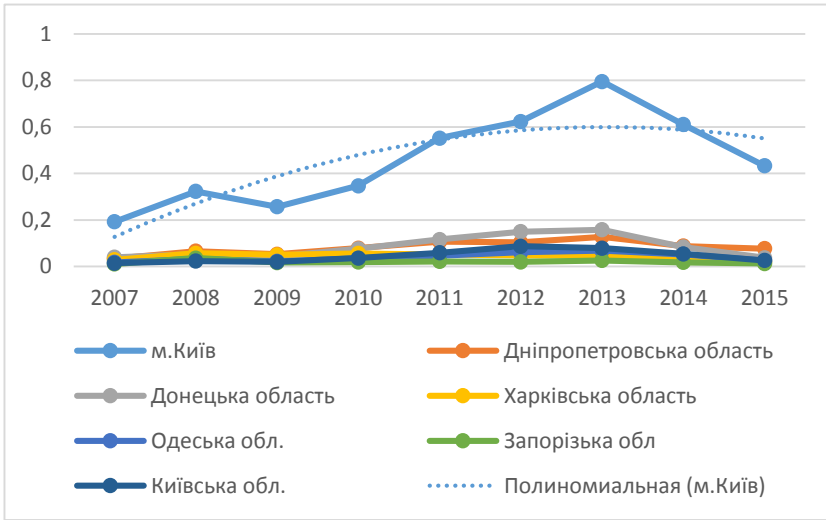


Рис.8 Показник глибини інтеграції областей України та КНР за період 2007-2015 рр., з використанням методу побудови поліноміальної лінії тренду.

Як видно (на рис. 8) показник взаємодії між областями України та КНР, що спирається на особливості місцевої інфраструктури кожної області, за період часу з 2007 по 2013 роки більшою мірою збільшувався, проте із 2013 року відбулось зменшення ВВП України та експортно-імпортних обсягів. Так у 2014 р. обсяги зменшились на 30,3% по відношенню до 2013 року, а у 2015 році – на 40,8% по відношенню до попереднього 2014 року. А тому це знайшло своє відображення на значенні глибини інтеграції, що враховує рівень компліментарності основних груп товарів. Також можна сказати, що різні області України мають різну привабливість для інвесторів. На цей показник впливає:



розвинута система доріг, доступність портів, наявність наукового потенціалу. Немалозначущім при врахуванні «привабливості» є факт спеціалізації області, як то: Херсонська область сприяє інвестуванню у агропромисловий комплекс, Дніпропетровська – у ракетобудування, Харківська – у машино- та приладобудування та ін.

Ще одним важливим етапом активізації процесу інвестування з КНР є моніторинг за діяльністю органів управління, що залучають зовнішні ресурси. Вагоме місце у цьому контексті посідають Державне агентство України з інвестицій та інновацій та Міністерство закордонних справ України, до повноважень яких належить популяризація іміджу вітчизняних підприємств і потенційних галузей промисловості серед китайських інвесторів. Для цього необхідно регулярно організовувати зустрічі на найвищому рівні за участю представників ЗМІ двох країн; представити китайській стороні конкретні проекти під державні гарантії, у яких необхідно вказати мету, перспективи розвитку, окупність і ризики; забезпечити нормативно-правовий інструмент участі інвесторів з КНР на українському ринку та ін.

За умов коли практично відсутні податкові стимули для інвесторів, вкрай необхідно запропонувати заходи виходу із тінізації економіки, що можуть стати основою для запровадження комплексного механізму залучення китайських інвестицій у період глобалізаційних викликів, серед них такі:

- зниження податкового навантаження на підприємства всіх форм власності;
- захист прав приватної власності;
- запровадження ефективних законодавчих та нормативно-розпорядчих документів, у яких передбачатиметься не лише посилення каральних заходів, але й підвищення мотивації діяльності суб'єктів господарювання в офіційному секторі економіки;
- розробка та впровадження програми співпраці з правоохоронними органами інших держав;
- залучення до процесу розкриття «тіньових» схем потенційні громадські організації та ЗМІ.

## **ВИСНОВКИ**

У магістерській роботі здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано нове вирішення актуальної проблеми – виявлення тенденцій та закономірностей розвитку стратегічного партнерства України з КНР за умов посилення глобалізаційних процесів.

Одержані в процесі дослідження результати дали можливість сформулювати такі висновки:

1. Сучасні міжнародні відносини формуються і розвиваються під впливом глобалізаційних процесів, які вимагають запровадження досягнень науково-технологічного прогресу, покращення виробничого та експортного потенціалу, залучення додаткових ресурсів, розвитку інфраструктурних об'єктів, більш

грунтового задоволення потреб споживачів та ін. У цьому контексті вагомого значення набуває забезпечення сталого соціально-економічного розвитку та конкурентоспроможності на міжнародній арені країни, яка не може існувати відокремлено та самостійно забезпечувати свої національні інтереси і, як наслідок, постає об'єктивна необхідність у стратегічному партнерстві та регіональних об'єднаннях. Україна не є винятком, тому за умов світової фінансової кризи особливої уваги заслуговує дослідження критеріальних підходів до виміру стратегічного партнерства та на їх основі визначення місця КНР у її зовнішній політиці.

2. Критерії формування якісних відносин стратегічного партнерства повинні базуватись на спільності цілей у ключових сферах розвитку міжнародних відносин; компліментарності (взаємодоповненості) структури економік; єдності цивілізаційних чинників; рівноправ'ї у стосунках; відсутності суттєвих розбіжностей у відносинах. Не менш важливим чинником є залучення тих ресурсів, які необхідні для підтримання життєдіяльності суспільства та розвитку країни. До них належать забезпечення енергоносіями, продовольством та іншими видами стратегічної сировини і природних ресурсів, безпечний доступ до життєво важливих регіонів світу, національна безпека країни.

3. Українсько-китайські відносини почали формуватися в період перебування України у складі Радянського Союзу і вже на той час відзначалися взаємною приязню та спільними інтересами.

Після визнання незалежності України розпочався новий етап відносин міністерств та відомств обох держав. Геополітичний, історичний та економічний аспекти співпраці свідчать про довіру та взаєморозуміння у двосторонніх стосунках. Пожвавленню двосторонньої співпраці сприяє документальне закріплення статусу «стратегічного партнерства», що зумовлює необхідність поглиблення політичного діалогу на найвищому рівні. Провідну роль у цьому напрямі відіграють двосторонні робочі органи, профільні підрозділи Адміністрації Президента України, секретаріату уряду, МЗС, Мінекономіки, Міноборони, інших міністерств і відомств.

4. Українська та китайська економіки є радше комплементарні, ніж антагоністичні, що свідчить про високе співвідношення експорту товарних груп в Україні з імпортом за цими групами у КНР. Найбільш комплементарними товарами у структурі двосторонніх економічних відносин залишаються руди, шлаки та зола; чорні метали; залізничні або трамвайні локомотиви, шляхове обладнання; жири та олії тваринного, рослинного походження, динаміка вітчизняного експорту яких протягом останніх років коливається від різкого зростання до зменшення, що пов'язано із нарощенням власних виробничих потуг країни-партнера. Розрахунок індексу спеціалізації імпорту КНР свідчить про високу імпортну залежність країни від таких товарних груп, як руди, шлаки та зола; прилади і апарати; мідь і вироби з міді – це ті

вироби, за якими Україна має конкурентні переваги, що ще раз підтверджує компліментарність економічних систем обох країн.

5. Критеріями невідповідності у стосунках України та КНР є відсутність цивілізаційної єдності, мовний бар'єр, розбіжності в принципах побудови суспільства (вертикальної інтеграції проти горизонтальної), а також значна віддаленість країн, що яскраво виражено у гравітаційній моделі, яка передбачає обернено пропорційну залежність між відстанню та товарооборотом. Сприятливим фактором є участь країн у СОТ як організації, що мінімізує тарифні бар'єри, сприяє налагодженню торговельних відносин та унеможливорює дискримінаційні дії партнерів.

6. Динаміка китайського імпорту протягом останніх років характеризувалася стрімким зростанням, що спонукало вітчизняних науковців до дискусій про його вплив на провідні галузі української економіки та доцільність запровадження протекціоністських заходів. Проте результати емпіричного аналізу дають підстави вважати, що легальний китайський імпорт не «пригнічує» національного товаровиробника, а, радше, стимулює розвиток та експортну орієнтацію провідних галузей української економіки. Водночас, ввезення на вітчизняний ринок товарів текстильної галузі за «тіньовими» схемами супроводжується «витісненням» національного виробника та зумовлює його орієнтацію на зовнішні ринки інших країн.

7. Для активізації надходження у вітчизняну економіку коштів китайських інвесторів пропонується запровадити комплекс стимулятивних заходів, орієнтованих на довгострокові капіталовкладення. Серед заохочувальних механізмів варто виділити: надання податкових «канікул» на термін до трьох років; забезпечення державного гарантування капіталовкладень; можливість участі у приватизаційних програмах на визначений термін; спрощену реєстрацію суб'єктів господарської діяльності на території України; зменшення кількісних обмежень при ввезенні високотехнологічного обладнання, призначеного для модернізації вітчизняних підприємств; виділення державою пріоритетних територій для розширення сфери господарської діяльності та ін. Крім того, пропонується створення спеціальних консультаційних відділів для роботи з іноземними інвесторами із залученням висококваліфікованого персоналу, що дасть змогу вирішити проблемні питання та налагодити взаємодію між інвесторами та місцевими органами влади.

8. Поглиблення двосторонніх економічних зв'язків очікується в сільському господарстві, зокрема у таких сферах, як зрошення земель, тваринництво, зернове господарство, вирощування сої. Власна сировинна база КНР поступово вичерпується, що зумовлює необхідність пошуку шляхів ресурсних джерел і розширення транспортної інфраструктури для постачання товарів на місткий європейський ринок. Вигідне географічне розташування України і сприятливий клімат не лише

служуватимуть чинниками розбудови агропарків і потужних логістичних центрів, а й допоможуть у підтвердженні статусу транзитної держави.

**9.** Загальним вектором розвитку українсько-китайських відносин є створення комфортних та привабливих умов для залучення китайського капіталу та технологій на території України через створення спільних підприємств, кластерів, вільних економічних зон. Такими умовами повинні стати: зниження податкового навантаження, поліпшення умов інфраструктури кожної області та регіону України, поліпшення умов ведення бізнесу, як то податкова звітність, право власності, відсутність постійних перевірок.

**10.** Індикатором зростання рівня двосторонньої співпраці є показник індексу взаємодії між двома країнами, який модифіковано як до загального економічного стану двох країн (ВВП, рівень компліментарності), так і до рівня привабливості кожної області для ведення бізнесу, на який впливає розвинутість транспортних комунікацій, наявність природних та людських ресурсів, забезпеченість енергоносіями та ін.

## **СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ**

### ***Статті у наукових фахових виданнях***

1. Ронін А. М., Черненко Н. О. Питання українсько-китайських науково-технічних відносин у сучасному світі/ Ронін А.

М., Черненко Н. О. // Науковий Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. – Краматорськ : 2016. – Вип. №20(Е). – С. 173-180.

## АНОТАЦІЯ

**Ронін А.М. «Розвиток українсько-китайського стратегічного партнерства», рукопис.**

Магістерська дипломна робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 8.03050301 – міжнародна економіка. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського», Київ, 2017.

Магістерська робота присвячена аналізу та дослідженню теоретичних і практичних аспектів розвитку відносин стратегічного партнерства між Україною та КНР. На основі аналізу критеріальних підходів до визначення рівня стратегічного партнерства виявлено місце КНР у зовнішній політиці України. Окреслено основні тенденції та проблеми торговельно-економічної та інвестиційної співпраці обох країн, виявлено вітчизняні товари, найбільш конкурентоспроможні на китайському ринку.

Подано рекомендації щодо удосконалення двосторонніх відносин і механізмів залучення китайського капіталу, здійснено прогностичну оцінку структури та обсягів торгівлі між Україною та КНР.

**Ключові слова:** стратегічне партнерство, імпорт, експорт, двосторонні відносини, гравітаційна модель, зовнішньоторговельний оборот, індекс компліментарності.



**Ронин А.М. «Развитие украинско-китайского стратегического партнерства», рукопись.**

Магистерская дипломная работа на получение образовательной степени «Магистр» по специальности 8.03050301 – международная экономика. Национальный технический университет Украины «Киевский политехнический институт им. И. Сикорского», Киев, 2017.

Магистерская работа посвящена анализу и исследованию теоретических и практических аспектов развития отношений стратегического партнерства между Украиной и КНР. На основе анализа критериальных подходов к определению уровня стратегического партнерства определено место Китайской Народной Республики во внешней политике Украины. Очерчены основные тенденции и проблемы торгово-экономического и инвестиционного сотрудничества двух стран, выявлены отечественные товары, наиболее конкурентоспособны на китайском рынке.

Даны рекомендации по совершенствованию двусторонних отношений и механизмов привлечения китайского капитала, осуществлен прогнозную оценку структуры и объемов торговли между Украиной и КНР.

**Ключевые слова:** стратегическое партнерство, импорт, экспорт, двусторонние отношения, гравитационная модель, внешнеторговый оборот, индекс комплементарности.

## ANNOTATION

**Ronin, A. M., «Development of Ukrainian-China strategic partnership", manuscript.**

Master's degree diploma work on the receipt of educational level master's degree after speciality 8.03050301 is an international economics. National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kiev Polytechnic Institute», Kyiv, 2017.

Master's degree work is sanctified to the analysis and research of theoretical and practical aspects of development of relations of strategic partnership between Ukraine and PRC. On the basis of analysis of the criterion going near determination of level of strategic partnership the place of PRC is educed in the foreign policy of Ukraine. Basic tendencies and problems of trade and economic and investment collaboration of both countries are outlined, home commodities most competitive at the China market are educed.

Recommendations are given in relation to the improvement of bilateral relations and mechanisms of bringing in of the China capital, the prognosis estimation of structure and trade volumes is carried out between Ukraine and PRC.

**Key words:** strategic partnership, import, export, bilateral relations, gravitational model, foreign trade turnover, the index of complementary.